

дорученням слідчим про таке обмеження (ст. 253 КПК України). У повідомленні зазначається вид негласної слідчої (розшукової) дії, а також подальше використання отриманих матеріалів у кримінальному провадженні або їх знищення. Конкретний час повідомлення визначається із урахуванням наявності чи відсутності загроз для досягнення мети досудового розслідування, суспільної безпеки, життя або здоров'я осіб, які причетні до проведення негласних слідчих (розшукових) дій. Відповідне повідомлення про факт і результати негласної слідчої (розшукової) дії повинне бути здійснене протягом дванадцяти місяців з дня припинення таких дій, але не пізніше звернення до суду з обвинувальним актом. У разі використання для доказування результатів негласних слідчих (розшукових) дій можуть бути допитані особи, з приводу дій або контактів яких проводилися такі дії. Такі особи повідомляються про проведення негласних слідчих (розшукових) дій тільки щодо них у такий самий строк, і в тому обсязі, який зачіпає їх права, свободи чи інтереси (ст. 256 КПК України). У разі вилучення речей чи документів прокурор при направленні повідомлення повинен з'ясувати, чи бажає власник їх повернути. При цьому враховується необхідність забезпечення прав та законних інтересів особи, а також запобігання завданню шкоди кримінальному провадженню.

Отже, дотримання принципу законності під час здійснення ОРД та негласних слідчих (розшукових) дій вказує на необхідність дотримання правового режиму отримання, використання та перевірки оперативно-розшукової інформації, а гарантії законності створюють систему організаційно - правових методів, яка дає можливість попереджувати, виявляти та своєчасно припиняти порушення законодавчих актів.

ОСОБЛИВОСТІ ФІКСАЦІЇ РЕЗУЛЬТАТІВ ПРЕД'ЯВЛЕННЯ ОСОБИ ДЛЯ ВПІЗНАННЯ ПОЗА ЇЇ ВІЗУАЛЬНИМ ТА АУДІОСПОСТЕРЕЖЕННЯМ

Ніколенко Світлана Володимирівна, студент магістратури навчально-наукового інституту заочного та дистанційного навчання Національної академії внутрішніх справ

Фіксація результатів пред'явлення особи для впізнання поза її візуальним та аудіоспостереженням є заключним етапом слідчої (розшукової) дії. Обов'язковим елементом даного етапу є протокол складений у відповідності до положень ст.ст. 104, 231 Кримінального процесуального кодексу України.

Саме зміст протоколу слідчої (розшукової) дії, що розглядається з відповідними додатками, закріплює та у подальшому передає хід та результати впізнання і визнається за умов належності та допустимості доказом. Тому слідчому потрібно не лише якісно провести впізнання за умов поза її візуального та аудіоспостереження особи, а й вміло зафіксувати весь хід цієї слідчої (розшукової) дії, не упустити жоден з обов'язкових елементів протоколу, а також закріпити ключові моменти

процесу поза візуального спостереження, які в подальшому допоможуть забезпечити його об'єктивність та достовірність.

У ст. 104 КПК України та у науковій літературі вказується поділ протоколу пред'явлення для впізнання на три частини: вступну, описову та заключну. Перша або вступна частина протоколу в обов'язковому порядку повинна містити наступні відомості: місце, дата, час початку та закінчення пред'явлення особи для впізнання поза її візуальним та аудіоспостереженням; особу, яка провадить дану слідчу (розшукову) дію; прізвища та адреси понятих, якщо застосовувався безперервний відеозапис то вказується який технічний засіб використовувався; прізвища інших учасників, які беруть участь під час пред'явлення для впізнання (спеціаліст, працівники міліції, лікар, захисник та інші); статті КПК України, на підставі й з дотриманням яких проводиться впізнання; відмітку про роз'яснення присутнім сутності слідчої (розшукової) дії, що проводиться, та про попередження свідка і потерпілого про відповідальність за дачу завідомо неправдивих показань, а свідка, крім того, про відповідальність за відмову від дачі показань.

В описовій частині слідчому потрібно спочатку описати порядок виклику до спеціальної кімнати понятих, статистів, захисника, особи, яка буде пред'являтися для впізнання та інших учасників. Разом з тим відмічається, чи пропонувалось особі, яку пред'являли для впізнання, зайняти місце на свій розсуд серед інших громадян, і чи скористалася вона такою можливістю. Також слід відмітити, яким чином проводилася нумерація осіб, які пред'являються для впізнання та зазначити порядок їх розміщення.

Після цього, слід докладно зафіксувати, хто буде пред'являтися для впізнання. У протоколі повинні знайти відображення не тільки основні анкетні дані кожної з пред'явленої для впізнання особи (прізвище, ім'я та по батькові, рік народження, національність, адреса) але й зовнішність (зріст, будова тіла, колір волосся, особливі прикмети) та одяг. Опис зовнішності повинен бути стислим і одночасно таким, щоб з нього можна було судити про наявність або відсутність схожості пред'явлених осіб та про правильність вказаних ознак, за якими відбулося впізнання. Таким чином, відносно кожної особи, яку пред'являють, слід коротко відмітити характерні ознаки (зріст, статуру, форму та контур окремих частин обличчя, наявність особливих прикмет тощо). Потім описують одяг, і обов'язково відображають інші ознаки.

Далі потрібно зазначити, як запрошено впізнаючого до сусіднього приміщення спеціальної кімнати, у якому проходить слідча (розшукова) дія, і його відповідь на запитання слідчого, про те, чи впізнає він будь-кого з представлених йому громадян. При позитивній відповіді впізнаючого слід докладно зафіксувати, за якими саме прикметами та особливостями він впізнав особу, і за яких обставин він раніше спостерігав цю особу. Після відповіді впізнаючого, слідчому слід виділити з поміж пред'явлених осіб того, кого впізнано шляхом занесення до протоколу його анкетних даних.

В описовій частині також відображаються детальні відомості про спеціальну кімнату чи приміщення, де відбувається пред'явлення для впізнання поза її візуальним та аудіоспостереженням, наявність одностороннього скла, про те, яким було освітлення, з якої відстані впізнаючий спостерігав осіб, у якому стані відбувалось спостереження, які дії виконувались у процесі пред'явлення (чи змінювалась поза людей, у якій вони пред'являлися, освітлення тощо).

Після цього, по можливості, дослівно викладаються показання впізнаючого, які підтверджують висновок, до якого він дійшов. Показання у протоколі поза її візуального спостереження повинні викладатися від першої особи з фіксацією уточнюючих, контрольних та деталізуючих запитань.

У заключній частині протоколу повинні міститися відомості про спосіб ознайомлення учасників слідчої (розшукової) дії, записують зауваження та доповнення до змісту протоколу від учасників пред'явлення для впізнання поза її візуальним та аудіоспостереженням з приводу дій слідчого та порядку проведення згаданої слідчої (розшукової) дії. Після зазначення порядку оголошення протоколу його підписують всі особи, що брали участь у проведенні впізнання, поняті та слідчий.

У ході заключного етапу пред'явлення особи для впізнання поза її візуальним та аудіоспостереженням виникає проблема черговості залишення спеціальної кімнати, де проводилося впізнання його учасниками. Оскільки означена слідча (розшукова) дія проводиться з метою захисту свідка чи потерпілого. Тому усунення можливого візуального контакту чи зустрічі учасниками впізнання з особою, яка впізнавала допоможе знизити ризик подальшого впливу на свідка чи потерпілого з боку зацікавлених в результатах досудового розслідування осіб.

Першою слід виводити особу, яка впізнавала, а вже потім поняті, які розташовувалися з нею в одній кімнаті. Виведення особи, яка впізнає з кімнати, а також виведення її у безпечне місце, проводиться співробітниками підрозділу, який здійснює заходи безпеки, з дотриманням необхідних умов, які виключають можливість її спостереження об'єктом впізнання, захисником чи іншими зацікавленими особами. Через деякий час, після того, як впізнаючий та поняті, з якими він перебував поряд залишили будівлю, де проводилося впізнання слідчому слід забезпечити відкриття спеціальної кімнати та розпустити решту учасників.

Підсумовуючи вищезазначене, відмітимо, що фіксація ходу та результатів пред'явлення особи для впізнання поза її візуальним та аудіоспостереженням має свої специфічні особливості, існування яких обґрунтовуються складністю цієї слідчої (розшукової) дії. А тому ефективність, результативність та доказове значення впізнання в певній мірі залежить від повноти, правильності закріплення всіх дій, які мали місце вході цієї слідчої (розшукової) дії, належного використання технічних засобів, а також вміння слідчого вірно обирати та застосовувати тактику дій.